

ХОМЕНКО Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик викладання, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, вул. Шевченка, 1, Кропивницький, Кіровоградська область, 25000, Україна (tat04jana24@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7871-1940>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.18>

Бібліографічний опис статті: Хоменко, Т. (2026). Лексеми на позначення свояцтва у німецькій мові. *Проблеми гуманітарних наук: Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 65, 157–163, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.18>

ЛЕКСЕМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ СВОЯЦТВА В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація. Стаття присвячена вивченню лексем на позначення свояцтва в німецькій мові в семантичному та етимологічному аспектах. Хоча лексика є найбільш рухомих складником системи німецької мови, зазнаючи з розвитком суспільства постійних перетворень через процеси запозичення, зміну значень слів, з'яву нових лексем, проте основу лексики становлять слова давнього походження. До таких слів належать лексеми на позначення свояцтва. Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що українські та німецькі автори розглядали проблеми розвитку діалектної лексики, особливостей лексичних новоутворень, особливостей словотвору німецької мови в діахронічному аспекті, політизації лексики, гендерної та професійної лексики, зростання чисельності неологізмів за останні роки. Питання ж розвитку лексики на позначення родинних зв'язків залишилися поза увагою дослідників, що засвідчує актуальність нашої розвідки. Мета статті – з'ясувати походження та особливості розвитку лексем на позначення свояцтва в німецькій мові за допомогою методів дескрипції, семантичного аналізу, етимологічного аналізу. Наукова новизна роботи полягає в узагальненні та уточненні даних етимологічного та семантичного характеру стосовно лексики на позначення свояцтва в німецькій мові. З'ясовано, що більшість термінів свояцтва походять від індоєвропейського кореня **swekruis* «мати чоловіка». Такими є слова німецької мови *Schwieger* «свекруха», *Schwäher* «свекор», *Schwager* «швагер» або «зять». Активна в сучасній німецькій мові лексема *Schwieger* означає «мати чоловіка» та «мати дружини»; *Schwäher* – діалектизм; слово *Schwager* нині вживане на позначення чоловіка сестри, брата чоловіка або дружини, а *Schwägerin* – невістки або дружини брата. Сучасні німецькі терміни свояцтва – складні слова, що містять у своєму складі елемент *Schwieger-*; другим їх компонентом є найменування когось із родичів: *Schwiegermutter* «свекруха, теща», *Schwiegervater* «свекор, теща», *Schwiegertochter* «невістка», *Schwiegersohn* «зять».

Ключові слова: німецька мова, лексика, лексема, родинні зв'язки, терміни свояцтва.

KHOMENKO Tetyana – Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Germanic Languages, World Literature and Teaching Methodology, Volodymyr Vynnytschenko Central Ukrainian State University, 1, Shevchenko str., Kropyvnytskyi, Kirovograd region, 25006, Ukraine (tat04jana24@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7871-1940>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.18>

To cite this article: Khomenko, T. (2026). Leksemy na poznachennya svoyatstva u nimetskiy movi [Lexemes for indicating kinship in German]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. «Philology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 65, 157–163, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2026.65.18> [in Ukrainian].

LEXEMES FOR INDICATING KINSHIP IN GERMAN

Summary. The article is devoted to the study of lexemes denoting kinship in the German language in semantic and etymological aspects. Although the vocabulary is the most mobile component of the German language system and undergoes constant transformations through the processes of borrowing, changes in the meanings of words, the emergence of new lexemes with the development of society, the basis of the lexicon is made up of words of ancient origin. Such words include lexemes denoting kinship. An analysis of recent research and publications has shown that Ukrainian and German authors have considered the problems of studying the development of dialect vocabulary, the features of lexical neologisms, the features of word formation in the German language in a diachronic aspect, the politicization of vocabulary, gender and professional vocabulary, and the growth of the number of neologisms in recent years. The issues of the development of vocabulary denoting family ties have remained beyond the attention of researchers, which is what made our work relevant. The purpose of the article is to find out the origin and peculiarities of the development of lexemes denoting kinship in the German language using the methods of description, semantic analysis, etymological analysis. The scientific novelty of the work lies in the generalization and clarification of data of an etymological and semantic nature regarding the vocabulary denoting kinship in the German language. It was found that most of the terms of kinship come from the Indo-European root, ie. **suekrūs* «mother of a husband». Such were the German words *Schwieger* «mother-in-law», *Schwäher* «father-in-law», *Schwager* «brother-in-law» or «son-in-law». The lexeme *Schwieger* is used in modern German, means «mother of a husband» and «mother of a wife», *Schwäher* is a dialect word, *Schwager* now means the husband of a sister, brother of a husband or wife. In modern German the word *Schwägerin* is used to denote a daughter-in-law or wife of a brother. Modern terms of kinship in German consist of the element *Schwieger-* and the name of the relative: *Schwiegermutter* «mother-in-law», *Schwiegervater* «father-in-law», *Schwiegertochter* «daughter-in-law», *Schwiegersohn* «son-in-law».

Key words: German language, vocabulary, lexeme, family ties, terms of kinship.

Постановка проблеми. Лексична система німецької мови постійно перебуває в русі. Адже словниковий склад мови, або лексикон, – це найбільш мінлива її ділянка, яка найшвидше реагує на зміни в суспільному, політичному та культурному житті народу. Основу словникового складу німецької мови становлять слова германського походження, що номінують поняття різних сфер життя: природу та її стихії (*Sonne* «сонце», *Wasser* «вода», *Erde* «земля»), частини тіла людини (*Hand* «рука», *Auge* «око», *Herz* «серце»), базові дії, процеси і стани (*essen* «їсти», *trinken* «пити», *gehen* «йти»). Під час контактів з іншими народами в німецьку мову запозичено слова разом з поняттями, які вони позначали. Так з'являються в ній від античності до сьогодення слова з латинської, грецької, французької, англійської та інших мов. Відомо, що словниковий склад мови змінюється та поповнюється через «процеси зростання» та «про-

цеси змін». Вони обумовлюють з'яву нових слів у мові та зміни в значенні вже наявних слів (Bryant, 1993). Так лексеми на позначення свояцтва, що виникли в сучасній німецькій мові на заміну старим словам, стали позначати родичів як з боку чоловіка, так і з боку дружини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікації останніх років розглядають питання вивчення діалектів німецької мови та розвитку діалектної лексики (Кулина, 2022); сучасного стану німецької мови, зокрема особливостей лексичних новоутворень (Павловська, 2019); розвитку словотвору німецької мови в діахронічному аспекті (Щигло, 2019).

З 2013 року німецькій дослідник В. Кляйн проводить емпіричні дослідження стану та особливостей функціонування німецької мови. Він наголошує, що сучасна німецька мова має такий обсяг словникового складу, який словники не здатні відбити повною

мірою, і зазначає, що за останні сто років лексичний склад німецької мови поповнено принаймні одним мільйоном слів. Звіти учених, зокібна В. Кляйна, про функціонування німецької мови в суспільстві від 1900 року публікувала Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung (Німецька академія мови та літератури) та Union der Deutschen Akademien der Wissenschaften (Союз німецьких академій наук) у 2013 (Deutsche Akademie, 2013), 2017 (Deutsche Akademie, 2017), 2021 та 2025 роках.

У працях сучасних німецьких дослідників порушено проблеми політизації лексики в сучасному німецькомовному дискурсі (Lobin, 2021; Hurna, 2023; Hurna, 2024); розбудови гендерної та професійної лексики (Müller-Spitzer, 2021; Daase & Sass, 2024); зростання чисельності неологізмів під час пандемії (Klosa-Kückelhaus, 2022). Нашу статтю присвячено такій не вирішеній досі проблемі, як розвиток лексики на позначення родинної спорідненості в німецькій мові, що засвідчує її **актуальність**.

Мета статті – з'ясувати походження та особливості розвитку лексики на позначення свояцтва в німецькій мові за допомогою семантичного та етимологічного аналізу.

Було поставлено такі **завдання**: виявити та узагальнити етимологічні та семантичні зв'язки сучасної німецької лексики на позначення свояцтва з лексичними одиницями цієї тематичної групи давніх періодів розвитку німецької мови.

Виклад матеріалу. Більшість лексем на позначення родинної спорідненості мають у німецькій мові дуже давнє коріння: *Mutter* «мати», *Vater* «батько», *Sohn* «син», *Tochter* «дочка», *Bruder* «брат», *Schwester* «сестра» (Жлуктенко, Яворська, 1986, с. 126). Споріднені сім'ї утворювали рід, який позначався спеціальним словом: гот. *kuni*, двн. *Kunni*, пов'язаним із лат. *genos*, гр. *genos* «рід» (Левицький, 2008, с. 49). Германці селилися родами та спорідненими групами, що підтверджують сучасні численні назви місцевостей із патронімічними суфіксами *-ing-*, *-ung-*: *Eppingen*, *Kissingen*, *Sigmaringen*. Ці суфікси (*-ung-*, *-ing-*) слугували в германців для творення назв на позначення родових зв'язків, зазначення спільності походження, давніх родових імен, як-от: *Karolinger*, *Merowinger*,

Amelungen. Форми на *-ungen-*, *-ngen-* – це грамами давального відмінка множини із значенням місцевості. Так, назва населеного пункту *Eppingen* означала, що тут жили люди роду Еппо, який, вірогідно, був його родоначальником, заснував поселення у цій місцевості. Топонім буквально означає «у людей Еппо».

Об'єднані сім'ї як сукупність (кровних) родичів позначалися словом *Sippe* «сім'я», «рід», «клан», «плем'я» (Левицький, 2008, с. 411): двн. *sibba*, свн. *sippe* «кровна спорідненість, ступінь спорідненості, вроджена природа», дс. *sibbia*, снн., снл., нл. *sibbe*, да. *sibb* «спорідненість, кохання, дружба», дісл. *sifjar* (мн.) «спорідненість», гот. *sibja* «спорідненість» (герм. **sebjō*); да. *godsibb*, а. *gossip*, дісл. *gudsift* «хрещений батько», буквально «добрий родич». Порівняння поза германськими мовами є невиясненими. Германські форми можуть бути пов'язані зі слов'янськими мовами: псл. **osoby* «ізолюваний, самотній, особливий», укр. *особа*, *людина*, рос. *особый* «особливий». Зв'язок можна простежити з іє. **sebh-*, **sobh-*, а також **suebh-*, **suobh-* «своїх видів», отже, з утворень із *bh*-формантами, приєднаними до займенникових основ, іє. **se-*, **seue-* (н. *sich*), буквально «окремих, відокремлених, для себе». Не зовсім переконливими є спроби дослідників приєднати до цього гнізда слів назви германських або італійських племен: двн. *Swāba*, *Swābi*, н. *Schwaben*, лат. *Suēbī*, *Semnonēs*, *Sabīnī*. У германців слово *Sippe* спочатку, ймовірно, означало «спорідненість, засновану на союзі», потім «належність за походженням та спорідненістю». Лексема *Sippe*, витіснена з ужитку в XVI столітті лексемою *Familie* «сім'я», відроджена в XIX столітті як більш коректний термін. Від *Sippe* утворено дериват *Sippschaft* «спорідненість», свн. *sippeschaft* «(кровна) спорідненість, ступінь спорідненості». З XVIII століття це слово часто вживали в зневажливому сенсі. Відомі також дієприкметник та прикметник *versippt* у значенні «споріднений».

На позначення спорідненості використовували слово *Mage*, що означає «родич»: двн. *māg* (ч. р.) «родич», *māgin* (ж. р.) «родичка», свн. *mās* (ч. р.), *mæginne* (ж. р.), дс. *māg*, снн. *māch*, снл. *maech*, нл. *maag* «родич», дфриз. *mēch*, да. *mæg* «родич», дісл.

māgr «зять», шв. *måg* «зять», гот. *megs* «зять» < **māga-*. Переконливих негерманських зіставлень ідентифікувати не вдалося, тож етимологія є суперечливою. Звичайно пов'язуване з гот. *magus* «хлопчик», днн. *magu*, з чого походить гот. *magaþs* «дівчина», днн. *magad*, н. *Magd*, (зменш. *Mädchen*); кельт. «син» *mac*, наприклад, у прізвищі *MacDonald* (Etymological dictionary).

Від лексеми днн. *māg* «родич» утворено свн. *schwertmāgen* «родичі по мечу» та свн. *spinnelmāgen* «родичі по веретену». Слово *schwertmāgen*, ймовірно, спочатку відбивало звичай побратимства, коли нерідні чоловіки змішували свою кров у чаші та випивали її, з цього часу вважалися братами. Шкіру проколювали вістрям меча або надрізали ножом. Згодом цим словом стали позначати свояків – родичів чоловіка. За аналогією родичів жінки стали називати *spinnelmāgen*. Веретено вважалося суто жіночим знаряддям праці, а його гострим кінчиком можна було проколоти шкіру до крові. Слово *Mage* було забуто на початку сучасної епохи, але його відродив Ріхард Вагнер.

Сучасні терміни свояцтва в німецькій мові – композити, складники яких елементи *Schwieger-* та назва родича: *Schwiegermutter*, *Schwiegervater*, *Schwiegersohn*, *Schwiegertochter*.

У сучасній німецькій мові побутує окреме слово *Schwieger*, яке позначає свекруху та тещу, отже, матір чоловіка або матір дружини. Слово має індоєвропейські корені: днн. *swigar*, свн. *swiger*, да. *sweger*, снл. *swēgher*, дісл. *sværa*, дшв. *sværa*, *svēra* (< герм. **swegrō*), а також (жін. р., н-основа) гот. *swaihrō* // ді. *śvaśrūh*, гр. *hekyrá*, лат. *socrus*, псл. **svekry*, рос. *свекровь* «мати чоловіка», кимр. *chwegr* < іє. **suekrūs* «мати чоловіка». Припускають, що індоєвропейське **suekrūs* складається з двох морфологічних компонентів: *sue* «свій» та *kr-* «глава сім'ї» (> «глава свого роду»), другий компонент походить з грецького *kýrios* «той, хто має силу, панує» (Etymological dictionary). Згідно з іншою гіпотезою, другий компонент – це іє. **kreu-/krū-* «кров», а все складання пояснюється як «жінка, пов'язана із своїм родом зовнішньокровною спорідненістю», на відміну від сестри – «жінки, пов'язаної із своїм родом

внутрішньокровною спорідненістю» та дружини – «жінки, пов'язаної з родом за звичаєм внутрішньокровної спорідненості» (Левицький, 2008, с. 419).

Другим компонентом німецького слова *Schwiegermutter* є лексема *Mutter*: днн., свн. *muoter*, дс. *mōdar*, снн., дфриз. *mōder*, снл., нл. *moeder*, да. *mōdor*, а. *mother*, дісл. *mōðir*, шв. *moder* < герм. **mōder-* // ді. *mātā* (основа *mātár-*), гр. *mētēr* «мати», лат. *māter* «мати, годувальниця», ірл. *māthir* «мати», лит. *mótė* «жінка, дружина» (діал. «мати»), псл. **mati* (род. відм. **matere*), укр. *мату* (родовий відмінок – *мате́рі*) < іє. **māter-* «мати» (Левицький, 2008, с. 417), яке є похідним словом. Воно утворене за допомогою суфікса спорідненості іє. *-ter-* від індоєвропейського *mā* – дитячого слова, що означає «мати». Це засвідчено у випадках: ді. *mā* «мати», гр. *mā* у вигуку *mā gā* «О Мати-Земле» з редульованою основою. Лексема *Schwiegermutter*, «мати дружини» або «мати чоловіка» (ниж.-н. *twigermoeder*), з XVI ст. замінило слово *Schwieger*, початкове значення якого було «свекруха».

Компонент *Schwieger-* сьогодні наявний у слові *Schwiegervater* «батько дружини» або «батько чоловіка». Припускають, що від іє. **suekrū-* «мати чоловіка» походить іє. **suekūro-* «батько чоловіка, свекор для дружини сина (яка залишає свій клан)». Спершу поняття «свекор» та «тесть» позначали лексемою *Schwäher*: днн. *swehur*, свн. *sweher*, *swæher*, *sweger*, *swēr*, снл. *sweer* «тесть, свекор», да. *swēor*, *swehor* (також «двоюрідний брат») дшв. *svær*. А готське *swaihra* «тесть, свекор» постало з гот. *swaihrō* «свекруха». Германські слова споріднені з дінд. *śvaśurah* «тесть», гр. *hekyrós* «свекор, батько чоловіка», лат. *socer* «свекор», *sveceriō* «брат дружини, син тестя», лит. *šėšuras* «свекор дружини», псл. **svekrъ*, рос. *свёкр* «свекор, батько чоловіка», арм. *skesur* < іє. **suekuros* «батько чоловіка, свекор дружини (яка залишає свій клан)» (Левицький, 2008, с. 419).

Другим компонентом у слові *Schwiegervater* є слово *Vater*, днн. *fater*, свн. *vater*, дс. *fadar*, снн., снл. *vāder*, нл. *vader*, да. *fæder*, а. *father*, дісл. *faðir*, шв. *fader*, гот. *fadar*, герм. *fader*, дінд. *pitā* (основа *pitár-*), гр. *patēr*, лат. *pater*, ірл. *athir* (від *pātēr*) (Левицький, 2008, с. 415), утворених за допомогою

суфікса спорідненості іє. *-ter-*. Спільною кореневою формою є іє. **patēr* «батько, голова великої родини», подальше значення якого не встановлене. Одні дослідники говорять про іє. **pō*, споріднене з лепетним словом у дитячій мові. Інші ведуть до кореня **pō(i)-* «пасти, випасати худобу» < «захищати». Прикметник *väterlich* означає «те, що стосується батька, згідно з ним, діючи як батько», двн. *faterlīh*, свн. *vater-*, *veterlich*.

Vater- є компонентом лексеми *Vaterland* «батьківщина», «земля, на якій народжуються, до народу якої належать», двн. *faterlant*, свн. *vaterlant*, лат. *patria*; *vaterländisch* означає «те, що стосується вітчизни, люблячий, шануючий», «патріотичний».

Для пари німецьких слів *Schwäher* та *Schwieger* важливий закон К. Вернера, що є доповненням до закону Я. Грімма про перший пересув приголосних в прагерманській мові, що полягав у зміні вибухових приголосних. Зокрема, індоєвропейські глухі вибухові *p*, *t*, *k* видозмінилися в германські глухі щілинні звуки *f*, *þ*, *h*. Ці германські щілинні звуки збереглися всередині слів у германських мовах тільки за умови, що в індоєвропейському слові вони перебували в позиції безпосередньо після наголошеного голосного. Якщо наголос слідував після щілинного звука або падав за два склади перед ним, то глухий щілинний переходив у відповідний дзвінкий щілинний германський звук *b*, *d*, *g*: дінд. *śváśuraḥ* (індоєвропейське слово) – гот. *swaihra*, двн. *swehur* (германські слова), н. *Schwäher* (заст.) «свекор, тесть»; ді. *śvaśrūḥ* (індоєвропейське слово) – двн. *swigar* (германське слово), н. *Schwieger* «свекруха, теща».

Із словом *Schwäher* «свекор, тесть» етимологічно пов'язана лексема на позначення невістки – *Schwägerin* «дружина брата, сестри чоловіка чи дружини», рвн. *swægerinne*. Дієслово *verschwägern* означає «споріднитися через шлюб», а прикметник та дієприкметник *verschwägert* має значення «споріднений через шлюб». У діалектах збережено назву невістки *Schnur* (заст.). М. Лютер ще вживав це слово, але у XVIII ст. воно сприймалося вже як застаріле: н. *Schnur* «невістка», двн. *snura*, *snora*, свн. *snu(o)r*, *snurche*, *snorche*, снн. *snōre*, *snāre*, снл. *snoere*, да. *snoru*, дфриз. *snore*, дісл. *snør*, *snor* «невістка», крим.-гот. *schnos* (< **schnos*)

«заручена, наречена» < герм. **snuzō* «дружина сина» // лат. *nurus*, гр. *nyós* «невістка», рос. *сноха*, арм. *nu*, дінд. *snusā* < іє. **snusos/snusā* «дружина сина» (Левицький, 2008, с. 419). Подальші зв'язки невизначені, можливо, є зв'язок з коренем **sne-* «зв'язувати» (> «зв'язана домовленістю»).

Сучасна назва невістки складається зі слів *Schwieger* та *Tochter*. *Tochter* означає «дочка»: двн., свн. *togter*, дс. *dohtar*, снн., снл., нл. *dochter*, да. *dohtor*, а. *daughter*, дісл. *dōttir*, шв. *dotter*, гот. *daúhtar* (< герм. **duhtar-*) < іє. **dhuktēr* // ді. *duhitā* (основа *duhitár-*), гр. *thygátēr*, лит. *duktė*, псл. **dъšti* (род. відм. *dъštēre*), рос. *дочь* (род. відм. *дочери*) < іє. **dhug(h)atēr* «дочка» (Левицький, 2008, с. 418), з суфіксом спорідненості *-ter-* (подовжений *-tēr-*). Подальші зв'язки з індоєвропейським коренем невизначені.

Давня назва зятя була пов'язана з коренем **aiþ-*: гот. *aiþei* «мати», дісл. *eiða* «мати», *edda* (< **aiþþ-ōn/in-*) «бабуся», двн. *fuotar-eidī* «няня, годувальниця», свн. *eide* «мати» (Левицький, 2008, с. 417). Цей корінь, очевидно, вказував на більш широку спорідненість: двн. *eidum*, *eidem*, свн. *eidem*, *eiden* «зять, тесть» да. *āðum* «зять, швагер» (< герм. **aiþuma-*), н. *Eidem* «зять», люксемб. *Eedem* «чоловік дочки». У сучасній мові поняття «зять» передається композитом *Schwiegersohn*, утвореним з двох елементів – *Schwieger* «теща» та *Sohn* «син». Іменники на позначення сина належали до u-основ (двн., дс., да. *sunu*, дісл. *sonr*, *sunr*, гот. *sunus* (герм. **sunu-*)) та до i-основ (двн. *sun*, свн. *sun*, *son*, *sūn*, сн. *suon*, снн. *sōne*, снл. *sōne*, *zuene*, нл. *zoon*, дфриз. *sunu*, *sune*, а. *son*, шв. *son*). Ці слова споріднені з дінд. *sūnúḥ* «син», лит. *sūnūs*, псл. **synъ*, укр. *син* з n-формантами, приєднаними до індоєвропейського кореня **seu-*, **sū-* «народжувати, виробляти» (Левицький, 2008, с. 418). Сюди також належать гр. *huiýs/hyíós* «син», дінд. *sūtē* «народжує», *sū-* «плідник, виробник», ірл. *suth* «народження, плід». Як показує етимологічний аналіз, слово *Sohn* має давні корені. Показовим є те, що воно утворене не за зразками інших назв родичів (*Vater*, *Mutter*, *Tochter*, *Bruder* та ін), тож можна припустити, що слово *Sohn* замінило ще більш давню лексему, яка була втрачена.

У німецькій мові побутує лексема *Schwager* «чоловік сестри, брат чоловіка чи дружини»: двн. *swāgur*, свн., снн. *swāgher*, нл. *zwager*. Слова споріднені з дінд. *śvāśuraḥ* (**suēkuro-*) «що належить свекру», яке є похідним словом від дінд. *śvāśuraḥ* «свекор» (Etymological dictionary). До XVIII століття найменування *Schwager* могло стосуватися будь-якого родича чоловічої статі з обох боків шлюбної пари. З XVI століття цей термін часто використовували як форму звертання, особливо в студентському сленгу, до кучера, форейтора або листоноші.

Висновки. Отже, основні терміни сваяцтва походять від індоєвропейського кореня **suēkriús* «свекруха». До них належать лексеми *Schwieger* «свекруха», *Schwäher* «свекор», *Schwager* «швагер» або «зять». Термін *Schwieger* у сучасній німецькій мові вживано в значеннях «мати чоловіка» та «мати дружини», *Schwäher* є діалектним словом, *Schwager* сьо-

годні позначає чоловіка сестри, брата чоловіка або дружини. У німецькій мові вживають слово *Schwägerin* на позначення невістки або дружини брата. У всіх цих назвах наявний початковий елемент *sw-*, який може означати родича-свояка і бути пов'язаним з індоєвропейським коренем **sve-* «свій», лат. *suus*, італ. *suo*, а. *his/her own*, укр. *свій*. Окрім того, ця група іменників об'єднана давнім суфіксом *-ter*, ймовірно, показником родинної спорідненості. Сучасні терміни сваяцтва в німецькій мові складені з елемента *Schwieger-* та назви родича: *Schwiegermutter* «свекруха, теща», *Schwiegervater* «свекор, тесть», *Schwiegertochter* «невістка», *Schwiegersohn* «зять».

Перспективами подальших розвідок можуть стати дослідження в семантичному та етимологічному аспектах інших тематичних груп лексем німецької мови: на позначення понять «люди», «народ»; гендерної лексики; назв тварин та рослин; термінів на позначення простору та часу.

ЛІТЕРАТУРА

- Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А. Вступ до германського мовознавства. Київ : Вища школа, 1986. 232 с.
- Кулина І. Г. Еволюційний розвиток німецької мови та її діалектів. *Записки з романо-германської філології*. 2022. Вип. 2 (49). С. 69–83. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.2\(49\).268197](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.2(49).268197).
- Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця : Нова книга, 2008. 528 с.
- Павловська Л. І. Фактори впливу на сучасний розвиток німецької мови. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2019. № 12. С. 160–164. DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189290>.
- Щигло Л. В. Розвиток словотвірної системи німецької мови як синергетичний процес. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2019. № 38. Том 2. С. 181–184.
- Bryant M. History of English Language. *New Webster's Dictionary and Thesaurus of English Language*. Danbury : Lexicon Publication, 1993. P. XI–XIX.
- Daase A., Sass A. Sprachcoaching für den Beruf. *Berufs- und Fachsprache Deutsch in Wissenschaft und Praxis*. Ein Handbuch aus DAF- und DAZ-Perspektive / Hrsg. Ch. Efinger, Z. Kalkavan-Aydin. Berlin/Boston : De Gruyter, 2024. P. 267–278.
- Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Union der Deutschen Akademien der Wissenschaften (Hrsg.). Reichtum und Armut der deutschen Sprache. Erster Bericht zur Lage der deutschen Sprache., Berlin-Boston : Walter de Gruyter, 2013. 233 S.
- Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Union der deutschen Akademien der Wissenschaften (Hrsg.). Vielfalt und Einheit der deutschen Sprache. Zweiter Bericht zur Lage der deutschen Sprache. Tübingen: Stauffenburg, 2017. 331 S.
- Etymological dictionary of the German language. URL: https://en.wikisource.org/wiki/An_Etymological_Dictionary_of_the_German_Language.
- Hurna M. Zur Stilistik der politisch korrekten Sprache. Würzburg : Königshausen & Neumann, 2023. 338 S.
- Hurna M. Amoklauf am offenen Lernort. Würzburg : Königshausen & Neumann, 2024. 342 S.
- Klosa-Kückelhaus A. Corona und die deutsche Sprachentwicklung. *Wissenschaftsmanagement*. November 2022. 5 S. URL: https://ids-pub.bsz-bw.de/frontdoor/deliver/index/docId/11390/file/Klosa_Kueckelhaus_Corona_und_die_deutsche_Sprachentwicklung_2022.pdf.
- Lobin H. Sprachkampf. Wie die Neue Rechte die deutsche Sprache instrumentiert. Berlin : Dudenverlag 2021. 186 S.
- Müller-Spitzer C. Geschlechtergerechte Sprache: Zumutung, Herausforderung, Notwendigkeit? *Sprachreport*

Jg. 37. 2021. № 2. S. 1–12 URL: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:bsz:mh39-104080> DOI: <https://doi.org/10.14618/sr-2-2021-muel>.

REFERENCES

- Bryant, M.** (1993). History of English Language. *New Webster's Dictionary and Thesaurus of English Language* (pp. XI-XIX). Danbury: Lexicon Publication [in English].
- Daase, A., Sass, A.** (2024). Sprachcoaching für den Beruf [Language coaching for professional purposes]. In Ch. Efin & K. Kalkavan-Aydin (Eds.), *Berufs- und Fachsprache Deutsch in Wissenschaft und Praxis. Ein Handbuch aus DAF- und DAZ-Perspektive – German for Professional and Technical Purposes in Academia and Practice. A Handbook from the Perspective of German as a Foreign Language (GFL) and German as a Second Language (GSL)* (pp. 267–278). Berlin/Boston: De Gruyter [in German].
- Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Union der Deutschen Akademien der Wissenschaften** (Hrsg.). (2023). *Reichtum und Armut der deutschen Sprache. Erster Bericht zur Lage der deutschen Sprache [The richness and poverty of the German language. First report on the state of the German language]*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter [in German].
- Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Union der deutschen Akademien der Wissenschaften** (Hrsg.). (2017). *Vielfalt und Einheit der deutschen Sprache. Zweiter Bericht zur Lage der deutschen Sprache [Diversity and unity of the German language. Second report on the state of the German language]*. Tübingen: Stauffenburg [in German].
- Etymological dictionary of the German language. Retrieved from https://en.wikisource.org/wiki/An_Etymological_Dictionary_of_the_German_Language [in English].
- Hurna, M.** (2023). *Zur Stilistik der politisch korrekten Sprache [On the stylistics of politically correct language]*. Würzburg: Königshausen & Neumann [in German].
- Hurna, M.** (2024). *Amoklauf am offenen Lernort [Shooting at an open learning center]*. Würzburg: Königshausen & Neumann [in German].
- Klosa-Kückelhaus, A.** (2022, November.). Corona und die deutsche Sprachentwicklung [Corona and the development of the German language]. *Wissenschaftsmanagement – Science Management*. Retrieved from https://ids-pub.bsz-bw.de/frontdoor/deliver/index/docId/11390/file/Klosa_Kueckelhaus_Corona_und_die_deutsche_Sprachentwicklung_2022.pdf [in German].
- Kulyna, I. G.** (2022). Evolutsiynyy rozvytok nimezkoyi movy ta yiyi Dialektiv [Evolutionary Development of the German Language and its Dialects]. *Zapysky z romano-germanskoyi filologiyi – Writings in Romance-Germanic Philology* (Issue 2 (49)), (pp. 69–83). DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.2\(49\).268197](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.2(49).268197) [in Ukrainian]
- Levytskyj, V. V.** (2008). *Osnovy germanistyky [Fundamentals of Germanic Studies]*. Vynnytsya: New Book [in Ukrainian].
- Lobin, H.** (2021). *Sprachkampf. Wie die Neue Rechte die deutsche Sprache instrumentiert [Language war: How the New Right is instrumentalizing the German language]*. Berlin: Dudenverlag [in German].
- Müller-Spitzer, C.** (2021). Geschlechtergerechte Sprache: Zumutung, Herausforderung, Notwendigkeit? [Gender-inclusive language: Imposition, challenge, necessity?]. *Sprachreport – Language report* (Issue 37/2), (pp. 1–12). Retrieved from <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:bsz:mh39-104080> DOI: <https://doi.org/10.14618/sr-2-2021-muel> [in German].
- Pavlovsk, L. I.** (2019). Faktory vplyvu na suchasnyy rozvytok nimezkoyi movy [Factors Affecting the Modern Development of the German Language]. *Naukovyy visnyk DDPU imeni I. Franka. Seriya «Filologichni nauky». Movoznavstvo – Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series «Philology» (Linguistics)* (Issue 12), (pp. 160–164) [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189290>
- Schiglo, L. V.** (2019). Rozvytok slovotvirnoyi systemy nimetskoi movy yak synergetychnyy protses [Development of the German Word-Formation System as a Synergetic Process]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya: Filologiya – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology* (Issue 38/2), (pp. 181–184). [in Ukrainian].
- Zhluktenko, Yu. O. & Yavorska, T. A.** (1986). *Vstup do germanskogo movoznavstva [Introduction to Germanic Linguistics]*. Kyiv: Higher School [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 09.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.04.2026